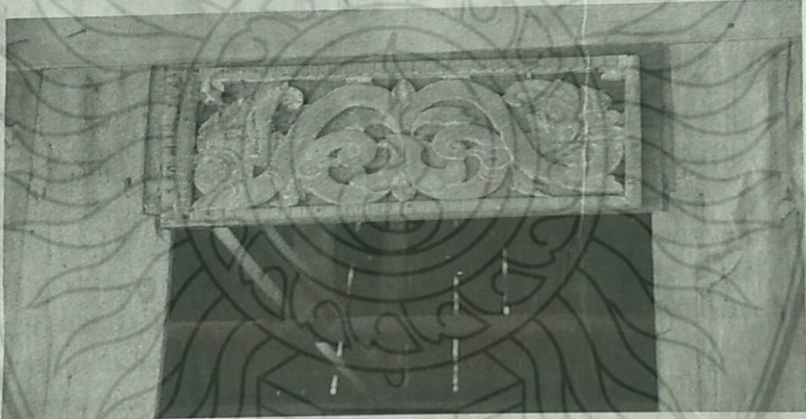

มรดกล้านนา
พิธีกรรมและความเชื่อการปลูกเรือนล้านนา
58
การสร้างประตูเรือน

ความเชื่อเกี่ยวกับประตู
เฉพาะเรื่องการทำหรือสร้างประตูเรือนนั้น ชาวล้านนามีข้อห้ามตามความเชื่อ ดังปรากฏในคัมภีร์ “โลกะหาณี” ซึ่งกล่าวไว้ว่า
“ที่มีจักกล่าวโลกะหาณีก่อนแล แปลงประตูเรือนที่ดัดที่นอน ประตูบ้านที่ดัดประตูเรือน บัด แปลงประตูในทอนอนที่อันชั้นกลางเรือนนั้น บัด เรือนสองหลังปองประตูที่ดัดกัน บัด บ้านเดียวมีประตูสามอัน เรือนเดียวมีสามประตู บัด”
ความหมายคือ ทำหรือสร้างประตูเรือนตรงหรืออยู่แนวเดียวกับที่นอน และ ทำประตูบ้านให้ตรงหรืออยู่แนวเดียวกับประตูเรือน ไม่ดี, ทำประตูห้องนอนให้อยู่กลางเรือน ไม่ดี, เรือนสองหลังคู่กันเจาะหรือทำประตูให้ตรงกัน ไม่ดี, บ้านเดียวมี 3 ประตู ก็ไม่ดี

ห้ามยันต์
กล่าวถึงประตูเรือน เฉพาะประตูห้องนอนใหญ่ ถ้าเป็นเรือนไม้จริงจะสังเกตเห็นแผ่นไม้แกะสลักติดอยู่ส่วนบนของประตูแผ่นไม้นี้ ล้านนาเรียก “ห้ามยันต์” หรือ “ห้ายันต์” คำว่า “ห้ามยันต์” เป็นคำที่นักวิชาการสันนิษฐาน ซึ่งอาจมาจากคำที่แปลว่า “ส่วนปลายของปราสาทเส้น” ส่วนคำว่า “ห้ายันต์” มีผู้อธิบายว่า “ห้า” คือ อัฒตะ ซึ่งถือว่าเป็นสิ่งที่รวมแห่งพลังบุรุษ “ยันต์” หมายถึงสิ่งศักดิ์สิทธิ์สำหรับปกป้องรักษา โดยความหมายรวมคือ พลังของบุรุษผู้เป็นพ่อเรือน (หัวหน้าครอบครัว) สำหรับการปกป้องรักษาผู้ที่อาศัยหลับนอนภายในห้องนอน มิให้ได้รับภัยอันตรายต่างๆ จากภายนอก ดังนั้น การทำห้ามยันต์ถึงต้องมีพิธีกรรมเพื่อความศักดิ์สิทธิ์.

สนั่น ธรรมธิ
สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่